

Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Національний гірничий університет»

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
для семінарських занять з курсу

“ ПОРІВНЯЛЬНА СТИЛІСТИКА УКРАЇНСЬКОГО ТА
АНГЛІЙСЬКОГО НАУКОВОГО МОВЛЕННЯ”

Дніпропетровськ

2015

Методичні матеріали для семінарських занять з курсу «Порівняльна стилістика українського та англійського наукового мовлення» /Т. Ю. Введенська - видавництво Нац. гірн. ун-ту– Д.: ДВНЗ «НГУ», 2015. - 12 с.

Автор:

Т. Ю. Введенська, канд. філол. наук, проф.

Затверджено до видання редакційною радою НГУ за поданням методичної комісії зі спеціальності 8.020303 Переклад (протокол № 2 від 26.09.2014).

Подано методичні рекомендації для організації семінарських та практичних занять з курсу “ Порівняльна стилістика українського та англійського наукового мовлення”. Він містить перелік основних питань, що повинні розглядатись на семінарах курсу , деякі додаткові матеріали та літературні посилання. Призначено для студентів з напрямку підготовки «Філологія», спеціальності «Переклад». Питання до семінарських занять умовно поділені на дві частини – перша відноситься до загальних питань стилістичного аналізу тексту, друга – до особливостей наукового мовлення.

Відповідальний за випуск: в.о. завідувача кафедри перекладу
доктор філологічних наук, професор Алексєєв А.Я.

ПЕРЕДМОВА

Мета викладання «Порівняльної стилістики українського та англійського наукового мовлення»: сформувати у студентів наукові уявлення про підсистеми мови (стили) української та англійської мови, про засоби мовного вираження наукової думки, вживанням яких зумовлен потрібний ефект (мета) слов висловлювання. Курс спрямован на ознайомлення з основними особливостями риторики, стилістики та жанрової організації сучасного англійського наукового дискурсу (стилю), розвиток базових навичок побудови і написання англійською мовою наукових текстів різних жанрів, а також вироблення стратегії опанування науковим письмом як видом комплексної діяльності, що має соціальні, когнітивні та власне мовні аспекти.

Головними завданнями стилістичного аналізу наукового тексту є:

- Знайомство студентів з сучасним станом дослідження проблем стилістики англійської та української мови, різними методами стилістичного аналізу;
- Розвиток навиків практичного підходу до методичних та теоретичних положень робіт закордонних та вітчизняних лінгвістів;
- Узагальнення і поглиблення знань з стилістики, що були засвоєні студентами в курсі англійської мови (практиці усної й письмової мови);
- Розвиток у студентів здатності робити самостійні висновки з спостережень за фактичним мовним процесом;
- ознайомлення з основними особливостями риторики, стилістики та жанрової організації сучасного англійського наукового дискурсу;
- розвиток базових навичок побудови й написання англійською мовою наукових текстів різних жанрів;

- вироблення стратегії оволодіння науковим письмом як видом комплексної діяльності, що має соціальні, когнітивні та власне мовні аспекти.

Загальновідомо, що в сучасному глобалізованому світі англійська мова є своєрідною *lingua franca* науки, техніки та частково освіти. Особливо важливу роль вона відіграє в науковій письмовій комунікації, про що свідчить невпинне зростання кількості публікацій англійською мовою не лише в міжнародних, а й у національних виданнях. Обізнаність із нормами й канонами сучасного англомовного наукового дискурсу (стилю) і вміння представляти свої наукові здобутки англійською мовою є надзвичайно важливими для тих з українських учених, хто хоче активно спілкуватися зі своїми зарубіжними колегами і стати рівноправними членами міжнародних науково-освітніх спільнот.

ПЕРША ЧАСТИНА

Стилістичний аналіз тексту (загальні питання)

СЕМИНАР № 1

Предмет і завдання стилістики

1. Предмет, об'єкт та завдання стилістики.
2. Субстанціональний та структурний підходи до визначення одиниць стилістики: виразні засоби, стилістичні прийоми, тропи, фігури, стилістично маркіровані слова і моделі речень.
3. Місце стилістики в системі наук про мову: фонології, лексикології, морфології, синтаксису, теорії та практиці перекладу.
4. Загальнометодологічні й загальнонаукові основи стилістики: можливості суб'єктивного та об'єктивного відображення дійсності у мові, інтеграція наук. Денотативна та конотативна інформація, первинна та вторинна семіотичні системи.

5. Вихідні та основні поняття стилістики: стиль, норма, код. Синтагматика та парадигматика, селекція і комбінація, контекст, мовна система.
6. Одиниці стилістики: фонема, морфема, лексема, слово, словосполучення, речення, висловлювання, текст.
7. Типи контексту: ситуативний, соціально-історичний, лінгвістичний – лексичний, синтаксичний та сумішний. Поняття мікро- і макроконтексту.
8. Категорії мовного стилю, конотативного значення, варіантності тропів та фігур мови. Поняття “образ” та “образність». Види синтагматичних відношень як основа стилістичного прийому: інтердепенденція, детермінація, констеляція.

СЕМИНАР № 2

Стилістична лексикологія

1. Стилістична диференціація словникового складу сучасної англійської мови.
2. Компоненти значення слова: функціонально-стилістичний, оцінний, емоційний, експресивно-образний.
3. Критерії словникової класифікації: парадигматичний та синтагматичний.
4. Стилістичне вживання слів, які увійшли до складу лексико-стилістичної парадигми.
5. Стилістичні функції слів високого стилістичного тону: поетами, архаїзми, іншомовні слова та варваризми, екзотизми, книжні слова.
6. Стилістичні функції слів зниженого стилістичного тону: колоквіалізми, сленг, жаргон, професіоналізми, діалектизми та вульгаризми.
7. Підгрупи розмовних слів: зміна звукової форми слова (контамінація), вживання словоутворюючих моделей – афіксація, словоскладення, конверсії, телескопії, скорочення.

8. Фонетичні явища у простомовленні: асиміляція та дисиміляція.
9. Прагматична мета вживання розмовної лексики. Терміни та історизми, лексичні неологізми.
10. Стилiстичне дослідження фразеології.

СЕМИНАР № 3

Стилiстична семасіологія

1. Троп як стилістичне явище, що базується на переносі значення.
2. Теорія мовних значень, механізм поширення лінгвістичного образу, основні умови його утворення.
3. Аналіз сучасних класифікацій тропів.
4. Визначення різних видів тропів з опорою на формальні й семантичні ознаки.
5. Фігури заміщення, кількості, якості, суміщення, тотожності, протилежності, нерівності .
6. Стилiстичні прийоми , які базуються на взаємодії основного та похідного значення: метафора, метонімія, іронія.
7. Види метафор, їх відміна від художнього порівняння.
8. Стилiстичні прийоми, які побудовані на взаємодії логічного та емоційного значення: епітет та його види, оксюморон, зевгма та каламбур.
9. Уособлення, алегорія, гіпербола , автономасія як засоби створення літературних образів.
10. Гіпербола та літота як засоби знищення чи підвищення значення слова.
11. Особливі випадки вживання фразеологічних сполучень: кліше, прислів'я та приказки, епіграми, епітафії, цитати, алюзії, розкладення стійких словосполучень.

СЕМИНАР № 4

Стилістичний синтаксис

1. Труднощі стилістичних досліджень в області синтаксису.
2. Словосполучення як предмет стилістичного синтаксису.
3. Стилістика тексту на рівні речення. Взаємозв'язок синтаксичного і ритмічного вивчення мови.
4. Синтаксис зв'язаного тексту. Синонімічні ресурси синтаксису в їх диференційності.
5. Виразні засоби та стилістичні прийоми на синтаксичному рівні.
6. Виразні засоби, які спираються на редукцію, експансію, або змінення порядку проходження компонентів вихідної моделі.
7. Стилістичні прийоми, що базуються на транспозиції значення синтаксичної структури у певному контексті, а також на транспозиції значення граматичного зв'язку між компонентами речення або реченнями.

СЕМИНАР № 5

Стилістична фонетика і графіка

1. Відношення письмового варіанту літературної мови і його звукового відображення.
2. Методика фонологічного аналізу тексту .
3. Уявлення про критерії відбору деяких особливостей фоноції, на які треба орієнтуватись у мовленні.
4. Стилістичний аналіз графіки.
5. Актуальні питання теорії англійського віршескладання.
6. Просодія сегментноскладового рівня. Просодія висловлювання. Ритмоутворююча функція просодії.
7. Співвідношення звукової сторони висловлювання і її відображення на письмі. Фонетичні стилістичні засоби автора і виконавця: алітерація, асонанс, рифма, ритм. Стилістичний аналіз графіці.

СЕМИНАР № 6

Функціональні стилі

1. Основні функції мови й мовлення: спілкування, повідомлення і вплив.
2. Поняття функціонального стилю.
3. Основні розбіжності, пов'язані з класифікацією, функціонуванням та визначенням стилів мовлення.
4. Закономірності, діючі на стилістичному рівні мови, що зумовлені взаємодією лінгвістичних і екстралінгвістичних факторів.
5. Проблема функцій стилів мовлення.
6. Газетний стиль. Науковий стиль. Функціональний мовний аналіз текстів з метою виявлення лінгвістичної специфіки стилів.
7. Розмовний стиль, простомовлення й діалект.
8. Розбіжності у визначенні терміну "регістр". Труднощі вивчення особливостей функціонального стилю художньої прози; мови поезії; мови драми.
9. Публіцистичний стиль: ораторський і журналістський підстилі. Стилі офіційних документів.

ДРУГА ЧАСТИНА

Особливості наукового мовлення

СЕМИНАР № 1

Граматичні та лексичні особливості англійського академічного стилю

1. Академічний вокабуляр. Терміноутворення у сучасній англійській мові: афіксація, конверсія, комбінація, запозичення, словоскладання, скорочення. Латинізми.
2. Глагольні форми в науковому тексті. Засоби логічного зв'язку.

3. Порядок слів. Особливості узгоджування між підметом та присудком у реченні.
4. Специфіка орфографії та пунктуації науково-технічного тексту.
5. Підрядні речення. Параграфи та засоби їх логічного зв'язку.

СЕМИНАР № 2

Оформлення результатів досліджень у вигляді наукових робіт

1. Порядок цитування.
2. Оформлення посилань та коментарів (постранічних і заключних).
3. Правила укладання додатків.
4. Створення та оформлення бібліографії
5. Правила та загальні вимоги до оформлення наукових робіт

СЕМИНАР № 3

Жанри науково-технічної літератури

1. Реферування: підготовчий та виконавчий етапи. Основні вимоги до реферату. Рекомендації щодо ускладнення рефератів
2. Анотація: специфіка змісту та форми.
3. Загальні вказівки до дипломних робіт. Вимоги до дипломних робіт та магістерських дисертацій.
4. Написання наукової статті. Особливості її структури. Засоби представлення даних у статті.
5. Підготовка доповіді-презентації на конференцію. Специфіка написання тез.
6. Допоміжні наукові жанри: огляд літератури, рецензія, резюме, заяви на отримання грантів та стипендій, життєпис і біографічні дані та різні види листів.
7. Патенти и проектні матеріали.

СЕМИНАР № 4

Особливості перекладу науково-технічних матеріалів

1. Інформативність, логічність, послідовність операції перекладу

2. Нормативні аспекти перекладу: викривлення змісту, неточний переклад, порушення норм мови.
3. Перекладацькі трансформації при редагуванні: конкретизація, генералізація, додавання, випущення, транспозиція.
4. Класифікація змістових помилок. Тавтологія. Поняття одиниці невідповідності.
5. Перекладацькі завдання інженерного характеру: переклад скорочень, штампів, посад, наукових звань та ступенів, систем розмірностей.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ ДЖЕРЕЛА

1. Арнольд И.В. Стилистика современного английского языка: (Стилистика декодирования): Учеб. пособие для студентов пед. ин-тов по спец. "Иностр. яз.". – 3-е изд. – М.: Просвещение, 1990. – 300 с.
2. Дубенко О.Ю. Порівняльна стилістика англійської та української мов. Посібник для студентів та викладачів вищих навчальних закладів – Вінниця: НОВА КНИГА, 2005. – 224 с.
3. Єфімов Л.П., Ясінецька О.А. Стилiстика англiйської мови i дискурсивний аналіз. Учбово-методичний посiбник. – Вінниця: Нова Книга, 2004. – 240 с.
4. Кухаренко В.А. Інтерпретація тексту. Навчальний посібник для студентів старших курсів факультетів англійської мови. – Вінниця: Нова Книга, 2004. – 272 с.
5. Кухаренко В.А. Практикум з стилістики англійської мови: Підручник. – Вінниця: Нова книга, 2000. – 160 с.
6. Скребнев Ю.М. Основы стилистики английского языка: Учебник для ин-тов и фак-тов иностр. яз. – М.: ООО «Издательство Астрель», 2003. – 221 с.
7. Стилiстика англiйського язyка: учебник / А.Н. Мороховский, О.П. Воробьева та ін. – К.: Вища шк., 1991. – 272 с.

8. Гальперин И.Р. Стилистика английского языка. Учебник. - 3-е изд. М: Высшая школа, 1981. - 334 с.
9. Яхонтова Т. В. Основи англомовного наукового письма: Навч. посібник для студентів, аспірантів і науковців. - Львів: ПАІС, 2003. - 220 с.
10. <http://www.essayedge.com/promo/samplework.shtml> (прикладі відредагованих професіоналами апікаційних есе);
11. <http://www.press.uchicago.edu/Misc/Chicago/cmosfaq.html> (правила бібліографічного оформлення цитованої літератури, інформація про інші корисні для авторів письмових творів сайти);
12. <http://www.gsas.harvard.edu/academic/fellowships/essays.html> (поради щодо написання дослідницьких проєктів);
13. http://www.staffs.ac.uk/services/library_and_info/reference.html (різноманітні віртуальні довідники — словники, енциклопедії, списки скорочень, популярні цитати та ін.);
14. <http://www.wisc.edu/writing/Handbook/AcademicWriting.html> (довідник з наукового письма в різних галузях);
15. <http://owl.english.purdue.edu> (віртуальний ресурсний центр з навчання письма)

Розробник: Т.Ю.Введенська, кандидат філологічних наук, доцент

Затверджено кафедрою перекладу

Державного вищого навчального закладу

«Національний гірничий університет»

Затверджено до видання редакційною радою НГУ за поданням методичної комісії зі спеціальності 8.020303 Переклад (протокол № 2 від 26.09.2014).

ББК 81.2Англ-8я73

©ДВНЗ «НГУ», 2015